

נתונים על אלימות בגירים כלפי ילדים בגיל הרך בעת שהותם במסגרות חינוכיות¹

1. מבוא

מרכז המחקר והמידע של הכנסת התבקש על ידי חבר הכנסת אופיר כץ להציג מידע ונתונים על מקרי אלימות אנשי צוות כלפי ילדים בגיל הרך (עד גיל שש) בעת שהותם במסגרות חינוכיות-טיפוליות (גנים, מעונות יום ומשפחתונים ועוד) ומידע על הטיפול של הרשויות במקרים אלה. לפיכך, פנינו בבקשות מידע לגופים העיקריים שמעורבים בתחום זה – משטרת ישראל ופרקליטות המדינה.

בחלק הראשון של המסמך יוצגו נתונים על התיקים שנפתחו על ידי משטרת ישראל בגין חשד לביצוע עבירות אלימות בגירים כלפי קטינים עד גיל שש במוסדות חינוך וטיפול, בארבע השנים האחרונות (2017-2020): מספר התיקים שנפתחו, מספר העבירות בתיקים אלה וסטטוס הטיפול בתיקים. הנתונים המוצגים נכונים למועד הנפקתם (סוף יולי – תחילת אוגוסט 2021). **הנתונים שמוצגים במסמך זה כוללים מידע על תיקים עם עבירות אלימות שנבחרו על ידי גורמי המשטרה, שאינם כלל העבירות אשר ניתן להגדירן כעבירות אלימות.**

נתונים על אלימות בגירים כלפי קטינים במוסדות חינוך וטיפול הוצגו בכמה מסמכי מ"מ שפורסמו בשנים הקודמות, האחרון בהם – ב-2019.² בין המענים שהתקבלו מן המשטרה במועדים השונים יש הבדלים מבחינת העבירות שנכללו בסל עבירות האלימות שנבדק. גם במענה לפנייתנו הנוכחית, התקבלו נתונים בפילוח שאינו מאפשר בשלב זה לחבר במדויק בין נתונים אלה לנתונים הקודמים, ליצור רצף ולהשוות ביניהם. לפיכך, יש להתייחס לנתונים שמוצגים במסמך זה באופן נפרד ואין להשוואתם לנתונים שנמסרו בעבר.

בחלק השני של המסמך יוצגו נתונים על הטיפול של הפרקליטות בתיקי עבירות אלימות כלפי קטינים במוסדות החינוך. מרכז המחקר והמידע פנה אל גורמי הפרקליטות בבקשה להציג נתונים על התיקים העוסקים בעבירות

¹ גרסה ראשונה של המסמך הוגשה לחה"כ כץ ב-18 באוגוסט 2021. בהמשך, לבקשת מרכז המחקר והמידע של הכנסת, התקבלו נתונים נוספים מגורמי המשטרה, והם הובאו בגרסה השנייה של המסמך, שהוגשה לחה"כ כץ ב-28 באוקטובר 2021. בגרסה הנוכחית של המסמך, השלישית במספרה, נוספו מידע ונתונים שהתקבלו מפרקליטות המדינה.

² מריה רבינוביץ': [מידע על מקרי אלימות בגירים כלפי ילדים בגיל הרך בעת שהותם במסגרות חינוכיות-טיפוליות ועל טיפול הרשויות במקרים אלה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, אוגוסט 2019; מריה רבינוביץ': [נתונים על מקרי אלימות בגירים כלפי ילדים עד גיל 12 בעת שהותם במסגרות חינוך ובמסגרות טיפול](#), 23 ביולי 2017; אסף ויניגר, [נתונים על תיקי חקירה בגין אלימות בגירים כלפי ילדים בגני ילדים](#), 19 בנובמבר 2015, מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

אלימות, התעללות והזנחה כלפי ילדים בגיל הרך במוסדות החינוך והטיפול שטופלו או מטופלים על ידי הפרקליטות בכל אחת מהשנים 2017-2020. **על פי גורמי הפרקליטות, מערכת הנתונים הקיימת בפרקליטות מאפשרת לשלוף נתונים רק ביחס לסעיפי עבירה, אך לא ביחס לנסיבות ביצוע העבירה, שאינן מנויות בסעיף חוק רלוונטי, או ביחס למאפיינים שונים של החשודים.** כך, בין היתר, גורמי הפרקליטות יכולים לשלוף תיקים וכתבי אישום ביחס לעבירות אלימות, אך לא ניתן לדעת האם החשודים שביצעו את העבירות הנם אנשי צוות במסגרות חינוכיות וטיפוליות לילדים מגיל לידה עד גיל שלוש.³

עם זאת, לבקשת מרכז המחקר והמידע, בוצעה בפרקליטות בדיקה מדגמית של תיקים שהוגשו בהם כתבי אישום בגין עבירות לפי סעיפים 368 ו-368ג לחוק העונשין, התשל"ז – 1977, עבירות של תקיפה והתעללות בקטין או בחסר ישע, בהתאמה. כמו כן, נבדקו באופן ידני תיקים עם כתבי אישום שהוגשו בגין עבירת התעללות (סעיף 368ג לחוק העונשין) במטרה לפלח את התיקים שעניינם התעללות בקטינים בגני ילדים, בגילאים הרלוונטיים, אשר נפגעו על-ידי צוות הגן.

2. נתונים על תיקי חקירה שנפתחו במשטרת ישראל⁴

להלן יוצגו נתונים ראשוניים שהתקבלו ממשטרת ישראל על מספר התיקים שנפתחו בארבע השנים האחרונות (2017-2020) בגין אלימות של **בגירים** כלפי ילדים עד גיל שש, בעת שהותם במסגרות חינוכיות-טיפוליות לילדים (כגון: מעון ילדים, גן ילדים, מועדוני/צהרון).

מנתוני העבר ידוע לנו כי נתוני המשטרה על תיקים שנפתחים בגין עבירות בגירים כלפי קטינים במוסדות החינוך אינם מאפשרים להבחין בין תיקים שבהם החשוד הוא עובד מסגרת חינוכית-טיפולית ובין תיקים שבהם החשוד הוא בגיר אך אינו עובד המסגרת.

כל הנתונים יוצגו בחלוקה לשתי קבוצות עיקריות לפי גיל הילדים שנפגעו: ילדים מגיל לידה עד גיל שלוש וילדים בני שלוש עד שש.⁵ מהנתונים עולה כי:

- בארבע השנים האחרונות (2017-2020) נפתחו על ידי המשטרה **116** תיקים בגין עבירות אלימות (תקיפה, איומים, עבירות מין מסוימות) של **בגירים** כלפי **ילדים מגיל לידה עד גיל שלוש** במסגרות חינוכיות-טיפוליות. תיקים אלה נפתחו בגין החשד לביצוע של **124** עבירות: מספר העבירות גבוה ממספר התיקים מכיוון שבתיק אחד יכולה להופיע יותר מעבירה אחת.

³ אלון סיון, עו"ד, משרד המשפטים, לשכה למשנה לפרקליט המדינה (עניינים פלייליים), מכתב, מענה לבקשת המידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 14 בנובמבר 2021, התקבל בממ"מ באמצעות דוא"ל ב-23 בנובמבר 2021.

⁴ עו"ד שרית כץ בן משה, רפ"ק, רכזת ועדות כנסת לשכ"מ, משטרת ישראל: מענה על בקשת המידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא אלימות אנשי צוות בכירים כלפי קטינים במוסדות החינוך, 4 באוגוסט 2021; נמסר ב-15 באוגוסט 2021, באמצעות הדוא"ל.

⁵ בבקשת המידע למשטרה התבקשו גורמי המשטרה להתייחס לקבוצות גיל באופן הבא: עד גיל שש פחות יום, או – גיל חמש ו-364 ימים; לא כולל ילדים בגיל שש, כלומר מי שטרם מלאו לו שש שנים. כנ"ל לגבי ההגדרה של "עד גיל שלוש".

- **בנוסף ל-116 תיקים אלה, בשנים שנבדקו נפתחו שני תיקים בגין עבירות כלפי חיי אדם.** תיק אחד נפתח בשנת 2018, בגין חשד להריגת פעוטה בת שנתיים ותקיפת פעוט נוסף על ידי סייעת בפעוטון בפתח תקווה. התיק השני נפתח ב-2109 בחשד לגרימת מוות ברשלנות במעון לפעוטות בחיפה, בעקבות מותו של פעוט בן שנה וחצי כתוצאה מחנק.⁶
- בשנים שנבדקו (כאמור, 2017-2020) נפתחו על ידי משטרה **248** תיקים בגין אלימות כלפי **ילדים בני שלוש עד שש** במסגרות חינוכיות-טיפוליות, ובגין חשד לביצוע של **257** עבירות שונות. **מדובר במספר גבוה באופן ניכר (יותר מכפול) של תיקים יחסית למספר התיקים שנפתחו בגין עבירות אלימות כלפי ילדים קטנים יותר (עד גיל שלוש).** ייתכן שהדבר נובע מכך שמספר עבירות האלימות כלפי ילדים קטנים יותר במסגרות חינוכיות-טיפוליות מצומצם יותר, אך ייתכן שהסיבה לכך היא שילדים בוגרים יכולים להתלונן יותר, ובקבוצת הילדים הקטנים (עד גיל שלוש, כאמור), שעדיין אינם מסוגלים להתלונן או מתלוננים פחות, קיים תת-דיווח על מקרי האלימות שהם חווים.
- מספר החשודים ומספר הקורבנות בתיקים שנפתחו בגין עבירות כלפי ילדים מכל קבוצת גיל גדול ממספר התיקים שנפתחו, לעתים באופן ניכר. הסיבה לכך היא שיש תיקים בהם מופיע יותר מחשוד או קורבן אחד.

להלן נתונים על מספר תיקי אלימות בגירים כלפי ילדים במוסדות חינוך וטיפול לגיל הרך בחלוקה לפי קבוצת גיל הקורבן, ומספר העבירות, הקורבנות והחשודים בתיקים אלה. יצוין כי תיקים עם קורבנות משתי קבוצות הגיל יכולים להופיע פעם אחת בקבוצה של התיקים שנפתחו בגין עבירות כלפי ילדים בני שלוש עד שש ופעם נוספת בקבוצת התיקים שנפתחו בגין עבירות כלפי הילדים הצעירים יותר (גילאי לידה – שלוש), דהיינו יש חפיפה מסוימת בין הנתונים, והיא נובעת מכך שבתיק אחד יכולים להיות כמה קורבנות בגילאים שונים. עם זאת לא מדובר בחפיפה גדולה, ובסה"כ התיקים שנבדקו היא עומדת על כ-3% מן המקרים. בנתונים לא נכללים שני התיקים שנפתחו בגין עבירות כלפי חיי אדם (הריגה, גרימת מוות ברשלנות), שהוצגו באופן נפרד לעיל.

⁶ רפ"ק שרית כץ בן משה, עו"ד, רכזת ועדות כנסת, לשכת המפקח הכללי, משטרת ישראל, מכתב, 9 בספטמבר 2021, נשלח באמצעות דוא"ל ב- 19 בספטמבר 2021.

לוח 1: תיקים שנפתחו בגין עבירות אלימות כלפי ילדים במסגרות חינוכיות – טיפוליות, מספר הקורבנות ומספר החשודים בעבירות בתיקים אלה ⁷						
סה"כ	2020	2019	2018	2017	שנים	
סה"כ	355	64	108	101	82	מספר התיקים שנפתחו
	381	68	124	106	83	סה"כ עבירות בתיקים אלה
גילי שלוש עד שש	248	48	68	66	66	מספר התיקים שנפתחו
	257	49	73	68	67	סה"כ עבירות בתיקים אלה
	358	87	84	94	93	מספר קורבנות
	313	71	85	81	76	מספר החשודים בפגיעה בתיקים אלה ⁸
עד גיל שלוש	116	19	44	37	16	מספר התיקים שנפתחו
	124	19	51	38	16	סה"כ עבירות בתיקים אלה
	191	70	51	50	20	מספר קורבנות
	187	45	62	59	21	מספר החשודים בפגיעה בתיקים אלה ⁹

מן הנתונים עולה כי:

- בכל שנה נפתחים כמה עשרות תיקי חקירה בגין עבירות אלימות כלפי ילדים שנעברו במסגרות חינוכיות - טיפוליות.
- **כמות התיקים שנפתחו בגין העבירות האמורות במהלך שנת מגפת הקורונה הראשונה - 2020, קטנה ביחס למספר התיקים שנפתחו בשנים שקדמו לכך - 2018 ו-2019**, וקטנה גם ביחס לכמות התיקים שנפתחו בשנת 2017 (שגם בה, כפי שעולה מהנתונים, נפתח בסך הכול מספר קטן של תיקים ביחס ל-2018 ו-2019). אחד ההסברים האפשריים לכך הוא כי חלק גדול ממוסדות החינוך היו סגורים בתקופות הסגרים שהתקיימו במהלך שנת 2020 (בחודשים: מרץ-מאי, ספטמבר-אוקטובר).
- כאמור, בכל שנה בשנים שנבדקו מספר התיקים שנפתחו על ידי המשטרה בגין עבירות אלימות כלפי ילדים בני שלוש עד שש היה גדול יחסית למספר התיקים שנפתחו בגין אלימות כלפי הילדים הצעירים יותר.

⁷ עו"ד שרית כץ בן משה, רפ"ק, רכזת ועדות כנסת לשכ"מ, משטרת ישראל: מענה על בקשת המידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא אלימות אנשי צוות בכירים כלפי קטינים במוסדות החינוך, 4 באוגוסט 2021; נמסר ב-15 באוגוסט 2021, באמצעות הדוא"ל.

⁸ חשודים ונילוונים, בגירים.

⁹ כנ"ל.

להלן יוצגו נתוני העבירות בתיקים שנפתחו בגין אלימות בגירים כלפי ילדים עד גיל שש במסגרות חינוכיות - טיפוליות, בפילוח לפי סוג העבירה העיקרי. נזכיר כי מנתוני העבר ידוע לנו כי ככלל נתוני המשטרה אינם מאפשרים להבחין בין תיקים שבהם החשוד הוא חלק מצוות המסגרת ובין התיקים שבהם החשוד אינו חלק מהצוות של המסגרת. גם בנתונים אלה לא נכללים שני תיקי עבירות נגד חיי אדם שהוצגו לעיל (שני תיקים שנפתחו בגין החשד לעבירות הריגה ותקיפה וגרימת מוות ברשלנות).

לוח 2: מספר העבירות בתיקים שנפתחו בגין עבירות אלימות כלפי ילדים במסגרות חינוכיות - טיפוליות בפילוח לפי סוג העבירה ¹⁰						
שנים	2017	2018	2019	2020	סה"כ	
גילי שלוש עד שש	מספר תיקים	66	66	68	48	248
	סה"כ עבירות בתיקים אלה	67	68	73	49	257
	עבירות מין ¹¹	3	3	3	4	13
	עבירות נגד גוף (תקיפה וחבלה) ¹²	62	63	67	43	235
	עבירה מסוג איומים	2	2	3	2	9
עד גיל שלוש	מספר תיקים	16	37	44	19	116
	סה"כ עבירות בתיקים אלה	16	38	51	19	124
	עבירות מין ¹³	---	---	3	---	3
	עבירות נגד גוף (תקיפה וחבלה) ¹⁴	16	37	44	19	116
	עבירה מסוג איומים	---	1	4	---	5

מן הנתונים עולה:

- עבירת התקיפה היא העבירה השכיחה ביותר בתיקים שנפתחו בגין אלימות בגירים כלפי קטינים במוסדות חינוך וטיפול, בשתי קבוצות הגיל שנבדקו. ניתן לראות כי במהלך שנת מגפת הקורונה הראשונה - 2020, כמות התיקים שנפתחו בגין עבירה זאת קטנה ביחס ממספר התיקים שנפתחו בשנים שקדמו לכך - 2018 ו-2019. גם כאן, ההסבר הוא ככל הנראה בכך שחלק גדול של מוסדות החינוך היו סגורים במהלך הסגרים שהתקיימו בשנת 2020, כאמור.
- בשתי קבוצות הגיל ניתן לראות תיקים בודדים בלבד שנפתחו בגין עבירת איומים ועבירות מין. בגלל מספרם הנמוך, לא ניתן להצביע על מגמות לגבי עבירות אלה.

¹⁰ עו"ד שרית כץ בן משה, רפ"ק, רכזת ועדות כנסת לשכ"מ, משטרת ישראל: מענה על בקשת המידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא אלימות אנשי צוות בכירים כלפי קטינים במוסדות החינוך, 4 באוגוסט 2021; נמסר ב-15 באוגוסט 2021, באמצעות הדוא"ל.

¹¹ כולל: אינוס בכוח או באיומים; אינוס ובעילה שלא ככוח; מעשה מגונה בכוח.

¹² כולל: חבלה גופנית חמורה; תקיפה. הרוב הניכר של התיקים בקטגוריה זאת נפתחו בגין עבירות תקיפה. רק בשני תיקים מופיעה עבירה מסוג חבלה גופנית חמורה.

¹³ כולל: אינוס בכוח או באיומים; אינוס ובעילה שלא ככוח; מעשה מגונה בכוח.

¹⁴ כולל: חבלה גופנית חמורה; תקיפה. הרוב הניכר של התיקים בקטגוריה זאת נפתחו בגין עבירות תקיפה. רק בשלושה תיקים מופיעה עבירה מסוג חבלה גופנית חמורה.

2.1 סטטוס הטיפול בתיקים שנפתחו

להלן יוצגו נתוני המשטרה בדבר **סטטוס הטיפול בתיקים** שנפתחו בגין אלימות של בגירים כלפי קטינים בגילאים הרלוונטיים במסגרות חינוכיות-טיפוליות. לפני הצגת הנתונים נציין כי למרות שרוב התיקים (בשתי קבוצות הגיל) כבר נסגרו (מהסיבות שיוצגו בלוח 3 להלן), חשוב לשים לב כי ישנם תיקים שטרם נסגרו, וחלקם נמצאים עדיין בחקירה משטרתית (תיקים בודדים) או בטיפול של גורמי התביעה בפרקליטות (במיוחד תיקים שנפתחו בשנתיים האחרונות שנבדקו, 2019 ו-2020). **מכאן שייתכן שסך כול כתבי האישום וההחלטות השיפוטיות בתיקים אלה יהיה גדול יותר בסופו של דבר.**

יצוין כי גם בנתונים על סטטוס התיקים יש חפיפה ולעתים, בגלל שבתיק אחד יש כמה קורבנות, הוא יופיע בשתי הקבוצות. בכל המקרים החפיפה אינה יותר מכמה תיקים בודדים, אך מאחר שמדובר בכמויות קטנות יחסית של תיקים מלכתחילה, נציין כי בנתוני התיקים שתחת הסטטוס "תיקי תביעה-פרקליטות" מדובר על חפיפה של כ-5% (ארבעה תיקים מופיעים בשתי קבוצות הגיל).

לוח 3: סטטוס הטיפול בתיקים משטרתיים שנפתחו בגין אלימות בגירים כלפי ילדים במסגרות חינוכיות - טיפוליות ¹⁵					שנים		גילי שלוש עד שש
סה"כ	2020	2019	2018	2017	סה"כ תיקים שנפתחו		
248	48	68	66	66	סה"כ		גילי שלוש עד שש
54	23	17	6	8	סה"כ		
6	4	-	2	-	תיקים בחקירה		
47	19	17	4	7	תיקי תביעה-פרקליטות		
1	-	-	-	1	טיפול טרום חקירתי/אחר		
183	24	48	56	55	סה"כ		
155	19	46	42	48	נסגרו מחוסר ראיות		עד גיל שלוש
29	5	3	14	7	אחר ¹⁶		
116	19	44	37	16	סה"כ תיקים שנפתחו		
34	15	11	8	-	סה"כ		
1	-	-	1	-	תיקים בחקירה		
33	15	11	7	-	תיקי תביעה-פרקליטות		
78	4	31	28	15	סה"כ		
59	3	22	20	14	נסגרו מחוסר ראיות		
19	1	9	8	1	אחר ¹⁷		

¹⁵ עו"ד שרית כץ בן משה, רפ"ק, רכזת ועדות כנסת לשכ"מ, משטרת ישראל: מענה על בקשת המידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא אלימות אנשי צוות בכירים כלפי קטינים במוסדות החינוך, 4 באוגוסט 2021; נמסר ב-15 באוגוסט 2021, באמצעות הדוא"ל.

¹⁶ כולל: נסיבות העניין אינן מתאימות לפתיחה בחקירה או להעמדה לדין; ארבעה תיקים נסגרו בהסדר מותנה. תיק אחד ממתין להצמדה. הסדר מותנה הוא הסכם משפטי שנחתם בין רשויות התביעה השונות של מדינת ישראל לבין החשוד. במסגרת ההסדר וכתנאי לחתימתו מודה החשוד בביצוע העובדות המהוות עבירה פלילית ומתחייב לקיים את התנאים שפורטו בהסדר. מנגד, רשות התביעה מתחייבת שלא להגיש כתב אישום כנגד החשוד. מקור: משטרת ישראל, השנתון הסטטיסטי 2020, מאי 2021; עמ' 57.

¹⁷ כולל: נסיבות העניין אינן מתאימות לפתיחה בחקירה או להעמדה לדין; שני תיקים נסגרו בהסדר מותנה.

מהנתונים עולה:

- **בשתי קבוצות הגיל**, רוב התיקים שנפתחו בשנים האמורות – נסגרו (כ-74% מכלל התיקים בקבוצת הילדים בגיל שלוש עד שש, וכ-67% מכלל התיקים בקבוצת הילדים עד גיל שלוש). בשנים 2017-2018 מדובר על רוב גדול של התיקים שנסגרו.
- אשר לתיקים הפתוחים, בשתי קבוצות הגיל, רובם עברו לטיפול פרקליטות המדינה ומיעוטם עדיין נמצאים בחקירה משטרתית כאשר מטבע הדברים, חלק גדול מהם – התיקים שנפתחו בשנתיים האחרונות (2019 ו-2020).
- **בשתי קבוצות הגיל, הסיבה העיקרית לסגירת תיקים היא חוסר ראיות: בשנים שנבדקו, בקבוצת הילדים בגילאי שלוש עד שש, מכלל התיקים שנסגרו, כ-84% נסגרו בשל סיבה זאת; בקבוצת הילדים עד גיל שלוש, 76% מכלל התיקים שנסגרו – נסגרו בגין סיבה זו.**

2.1.1 הגשת כתבי אישום

להלן יוצגו נתונים על מספר תיקי אלימות בגירים כלפי ילדים עד גיל שש במוסדות חינוך וטיפול, בהם הוגש כתב אישום בין השנים 2017-2020. יצוין כי **מדובר על תיקים עם כתבי אישום שהוגשו בשנה מסוימת שלא מתוך התיקים שנפתחו באותה שנה, אלא מכלל התיקים הפעילים, כולל כאלה שנפתחו בשנים קודמות (לפני 2017). מסיבה זו לא ניתן להצביע על שיעור מדויק של תיקים בהם הוגש כתב אישום מכלל התיקים שנפתחו בשנים שנבדקו.** עם זאת, גורמי המשטרה סבורים כי לא מדובר בהבדלים משמעותיים, וכי כתבי אישום לרוב מוגשים באותה שנה בה נפתח התיק.¹⁸ **מהנתונים עולה כי מספר התיקים בהם מוגש כתב אישום הוא כ-10-16 תיקים מדי שנה, בשתי קבוצות הגיל יחד, ובסה"כ 44 תיקים בהם הוגש כתב אישום בארבע השנים האחרונות.** כמות זו מהווה כ-12% מכמות התיקים שנפתחו באותה תקופה (355 תיקים).

גם לגבי נתונים אלה יש להזכיר כי בכל השנים שבדקנו ישנם עדיין תיקים פתוחים, שהליכי הטיפול של המשטרה או של הפרקליטות בהם טרם הסתיימו (במיוחד תיקים מהשנתיים האחרונות, 2019 ו-2020). לפיכך, ייתכן שכמות התיקים בהם יוגשו כתבי אישום בהמשך עשויה להשתנות. גם בנתונים אלה ישנה חפיפה מסוימת בין התיקים בשתי קבוצות הגיל.

¹⁸ אסף שחור, מדור סטטיסטיקה, שרית קץ בן משה, לשכת מפכ"ל, משטרת ישראל, שיחת טלפון, 17 באוגוסט 2021.

לוח 4: מספר כתבי אישום שהוגשו בתיקי עבירות אלימות בגירים כלפי קטינים עד גיל שש במוסדות חינוך-טיפול לגיל הרך בין השנים 2017-2020¹⁹

שנים	2017	2018	2019	2020	סה"כ
סה"כ	9	8	11	16	44
תיקים בהם קורבן בגיל שלוש עד שש	4	6	7	13	30
תיקים בהם קורבן בגיל לידה עד שלוש	5	3	4	6	18

כאמור, מרכז המחקר והמידע של הכנסת פרסם בעבר כמה מסמכים בהם הוצגו נתונים בנושא אלימות בגירים כלפי ילדים בגיל הרך במסגרות חינוכיות-טיפוליות (ב-2015, 2017 וב-2019), אך בשל אופן הפילוח השונה של הנתונים בשנים הקודמות יש קושי בהשוואתם. עם זאת, ניתן לומר כי באופן כללי, הנתונים שהוצגו במסמכים הקודמים הצביעו על מגמות דומות מבחינת כמות התיקים בהם מוגשים כתבי אישום ומבחינת הסיבות העיקריות לסגירת התיקים שנפתחו בגין עבירות אלה.

2.1.2 החלטות שיפוטיות

להלן יוצגו נתונים על כמות התיקים בהם ניתנו פסקי דין ועל ההחלטות השיפוטיות שהתקבלו בתיקים אלה. נתונים אלה נמסרו על ידי גורמי המשטרה ללא חלוקה לפי קבוצות הגיל והם מתייחסים לכל אותם תיקים שנפתחו בין השנים 2017-2020 בהם קורבנות קטינים שטרם מלאו להם שש שנים. **סך הכול, ב-17 תיקים מכלל התיקים שנפתחו בתקופה הנבדקת (355 תיקים), ניתנו 19 פסקי דין.** דהיינו, התיקים בהם ניתן פסק דין מהווים כ-5% מכלל התיקים שנפתחו על ידי המשטרה בגין עבירות אלימות בגירים כלפי קטינים עד גיל שש במוסדות חינוך. יצוין כי הנתונים בלוח 5 מתייחסים לפסקי הדין שניתנו בכלל התיקים הרלוונטיים **שנפתחו בין השנים 2017-2020**, שהמידע עליהם הוצג בלוחות 1-3. מספר התיקים שבהם ניתן פסק דין עולה עם השנים, מכיוון שהחקירות והתהליכים המשפטיים בתיקים נמשכים לעתים יותר משנה, וכך, לדוגמה, תיק שנפתח ב-2017 עשוי להגיע לפסק הדין ולהחלטה שיפוטית בשנת 2019 או ב-2020. בנוסף, בלוח מוצגים נתונים על החלטות שיפוטיות שנקבעו בתיקים אלה.

¹⁹ עו"ד שרית כץ בן משה, רפ"ק, רכזת ועדות כנסת לשכ"מ, משטרת ישראל: מענה על בקשת המידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא אלימות אנשי צוות בכירים כלפי קטינים במוסדות החינוך, 4 באוגוסט 2021; נמסר ב-15 באוגוסט 2021, באמצעות הדוא"ל.

לוח 5: מספר פסקי דין שהתקבלו בתיקי עבירות אלימות בגירים כלפי קטינים עד גיל שש במוסדות חינוך-טיפול לגיל הרך שנפתחו בין השנים 2017-2020 והחלטות שיפוטיות בתיקים אלה²⁰

שנים	2018	2019	2020	2021	סה"כ
סה"כ פסקי דין	2	5	6	6	19
סה"כ תיקים בהם התקבל פסק דין	2	5	4	6	17
החלטות שיפוטיות שהתקבלו בתיקים אלה					
הרשעות	2	4	4	4	14
מתוכן: מאסר בפועל	1	---	---	1	2
התחייבות להימנע מעבירה	2	1	2	---	5
צו מבחן	1	1	---	1	3
פיצוי	1	2	3	4	10
צו שירות לתועלת הציבור	---	---	2	---	2
זיכויים	---	---	1	---	1
זיכוי מחמת ספק	---	1	1	---	2
ללא הרשעה	1	---	---	---	1
הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין (מחלת נפש)	---	---	---	1	1

מהנתונים עולה:

- רוב פסקי הדין כוללים בתוכם הרשעות של הנאשמים - 14 מתוך 19;
 - מתוך 14 פסקי הדין שבהם הייתה הרשעה של הנאשם, בשני תיקים ההחלטה השיפוטית היא הטלת מאסר בפועל. בשאר המקרים מדובר על ענישה שאינו כוללת מאסר בפועל (מתן פיצויים, צו מבחן, התחייבות להימנע מעבירה בעתיד);
 - פסק דין אחד מזכה את הנאשם; שני פסקי דין מעניקים זיכוי מחמת ספק.
- בהקשר לשני התיקים שנפתחו בגין עבירות נגד חיי אדם (2018, 2019), יצוין כי בתיק אחד (2018), הריגת פעוטה בפעוטון בפתח תקווה), הסייעת הואשמה והורשעה, בנוסף להריגה, בעבירות תקיפת חסר ישע על ידי אחראי.

²⁰ נגה ספרא, יועצת השר לביטחון פנים, המשרד לביטחון הפנים, השלמת נתונים לבקשת המידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 19 בספטמבר 2021, באמצעות דוא"ל.

ביולי 2019 נגזר דינה בבית המשפט המחוזי, ובין היתר נידונה ל-17 שנות מאסר, מאסרים על תנאי ותשלום פיצוי בסך 120,000 ש"ח. החקירה בתיק השני (פעוט שנחנק בגן בחיפה, 2019) הסתיימה, נכון לשלב זה, והתיק נמצא בפרקליטות חיפה.²¹

3. נתונים על טיפול פרקליטות המדינה בתיקי אלימות בגירים כלפי קטינים במוסדות חינוך וטיפול²²

מפרקליטות המדינה התקבלו נתונים חלקיים בלבד, מהם לא ניתן ללמוד על סך התיקים של אלימות אנשי צוות כלפי ילדים במסגרות חינוכיות-טיפוליות שמטופלים או טופלו בפרקליטות בשנים האחרונות. כאמור, על-פי גורמי הפרקליטות, מערכת הנתונים הקיימת בפרקליטות מאפשרת לשלוח נתונים רק ביחס לסעיפי עבירה, אך לא ביחס לנסיבות ביצוע העבירה, שאינן מנויות בסעיף חוק רלוונטי, או ביחס למאפיינים שונים של החשודים. כך, בין היתר, גורמי הפרקליטות יכולים לשלוח תיקים וכתבי אישום ביחס לעבירות אלימות, אך לא ניתן לדעת האם החשודים שביצעו את העבירות הנם אנשי צוות במסגרות חינוכיות וטיפוליות לילדים מגיל לידה עד גיל שלוש.

עם זאת, לבקשת מרכז המחקר והמידע, בוצעה בפרקליטות בדיקה מדגמית של תיקים שהוגשו בהם כתבי אישום בגין עבירות לפי סעיפים 368 ו-368 לחוק העונשין, התשל"ז – 1977, עבירות של תקיפה והתעללות בקטין או בחסר ישע, בהתאמה. לפני הצגת נתונים הבהירו גורמי הפרקליטות כי "ניתן לייחס את עבירת התקיפה המחמירה (סעיף 368) רק במקרים בהם נגרמה חבלה חמורה או חבלה של ממש כתוצאה מתקיפת הקטין. על כן, מספר כתבי האישום המצוינים בטבלה שלהלן, אינו מייצג את כלל כתבי האישום שהוגשו נגד אנשי צוות במוסדות חינוכיים וטיפוליים, שכן אין הוא כולל את כתבי האישום שהוגשו בגין אלימות שלא נגרמה חבלה לקטין (למשל, עבירה לפי סעיף 379 לחוק העונשין)" [ההדגשה אינה במקור].²³ כמו כן, לא ניתן להסיק מהמספרים המצוינים להלן מהו מספר כתבי האישום שהוגשו כלפי אנשי צוות במוסדות חינוכיים וטיפוליים בגין תקיפת קטינים, מכיוון שהנתונים כוללים גם עבירות שנעברו בזירות אחרות ולא רק כלפי קטינים.

לוח 6: מספר כתבי האישום שהוגשו על-ידי פרקליטות המדינה בגין עבירות תקיפה והתעללות בקטין או בחסר ישע (סעיפים 368 ו-368 לחוק העונשין) בין השנים 2017 ל-2021 (עד 3 בנובמבר 2021).

שנה	תקיפת קטין או חסר ישע וגרימת לו חבלה של ממש	מעשה התעללות גופנית בקטין או בחסר ישע
2017	127	16
2018	112	17
2019	124	21
2020	182	23
2021 (עד ה-3.11.2021)	120	22
סה"כ	665	99

²¹ רפ"ק שרית כץ בן משה, עו"ד, רכזת ועדות כ-120 נסת, לשכת המפקח הכללי, משטרת ישראל, מכתב, 9 בספטמבר 2021, נשלח באמצעות דוא"ל ב-19 בספטמבר 2021.

²² אם לא יצוין אחרת: אלון סיון, עו"ד, משרד המשפטים, לשכה למשנה לפרקליט המדינה (עניינים פליליים), מכתב, מענה לבקשת המידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 14 בנובמבר 2021, התקבל בממ"מ באמצעות דוא"ל ב-23 בנובמבר 2021.

²³ שם.

מנתוני הלוח עולה כי בשנים שנבדקו המספר הגדול ביותר של כתבי האישום הוגש בשנת 2020 (השנה הראשונה של מגפת הקורונה). הדבר אינו בהכרח מצביע על מצב האלימות כלפי ילדים במוסדות החינוך בשנה זו, הן לאור העובדה שחלק משנת הלימודים המוסדות היו סגורים בעקבות הסגרים, והן מכיוון שניתן להניח כי חלק מכתבי האישום מתייחסים למקרים שהתרחשו בשנים שקדמו לשנת הגשתם על-ידי הפרקליטות.

בפרקליטות המדינה מדגישים כי הנתונים שבלוח מתייחסים לסעיפים שייתכן שנכללו בכתבי האישום לצד סעיפי עבירות נוספים, ואף חמורים יותר. בנוסף, יתכן שישנה גם חפיפה בין הנתונים שבלוח, במובן זה שיתכן שכתב אישום אחד כלל את שני הסעיפים זה לצד זה.

נוכח המספר הרב של כתבי האישום שהוגשו בעבירת התקיפה המחמירה (סעיף 368 לחוק העונשין), הפרקליטות ציינה בתשובתה כי לא ניתן לבצע בדיקה ידנית של נסיבות האישום בהקצאת משאבים סבירה, וכאמור, לא ניתן להסיק מהמספרים המצויים לעיל מהו מספר כתבי האישום שהוגשו כלפי אנשי צוות במוסדות חינוכיים וטיפוליים בגין תקיפת קטינים. עם זאת, **גורמי הפרקליטות ביצעו בדיקה ידנית בתיקים שבהם הוגשו כתבי אישום בגין עבירת התעללות (סעיף 368ג), וזאת בשנתיים האחרונות - 2020-2021, בהן הוגשו 45 כתבי אישום בגין העבירה האמורה.**

לאחר בדיקה ידנית של 45 תיקים בהם הוגש כתב אישום בגין עבירת התעללות בקטין או חסר ישע, התקבלו הנתונים הבאים:

1. **שבעה מבין 45 כתבי האישום שהוגשו בין השנים 2020-2021 (עד 3 בנובמבר 2021, כאמור), עסקו על פי פרקליטות המדינה במקרים של התעללות בילדים בגן ילדים על-ידי גננת/מטפלת/מנהלת הגן,²⁴ כאשר כלל התיקים מתנהלים עדיין בבית המשפט.**
2. **כתב אישום נוסף עסק בהתעללות של מנהל ארגון חינוכי בקטינים, ועוד כתב אישום אחד עסק בהתעללות של מטפלים/מדריכים במעון.**

יתר כתבי האישום עסקו בהתעללות על-ידי הורה/בן משפחה/אחר, או בהתעללות בקשיש.²⁵

²⁴ אלון סיון, עו"ד, משרד המשפטים, לשכה למשנה לפרקליט המדינה (עניינים פליליים), מענה על שאלות הבהרה, באמצעות דוא"ל, 12 בינואר 2022.

²⁵ אלון סיון, עו"ד, משרד המשפטים, לשכה למשנה לפרקליט המדינה (עניינים פליליים), מכתב, מענה לבקשת המידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 14 בנובמבר 2021, התקבל בממ"מ באמצעות דוא"ל ב-23 בנובמבר 2021.